

МІЖМОВНА АСИМЕТРІЯ СЛОВАЦЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 2 (40) 2018

УДК 811.161.1'367.633

Пахомова С.М. Міжмовна асиметрія словацьких та українських лінгвістичних термінів; 15 стор.; кількість бібліографічних джерел – 33; мова – українська.

Анотація. У статті представлено зіставне синхронічне дослідження словацьких та українських лінгвістичних термінів, які активно використовуються в науковій та навчальній практиці. Контрастивний аспект дозволяє зафіксувати та описати випадки асиметричного характеру певної частини лінгвістичної терміносистеми порівнюваних мов. Аналізуються безеквівалентні мовознавчі терміни та причини їх існування. На конкретних прикладах охарактеризовано явище інтерлінгвальної омонімії та семантичних незбігів загальноновживаних термінів.

Ключові слова: контрастивний метод, словацька та українська лінгвістична термінологія, безеквівалентні терміни, інтерлінгвальна омонімія, незбіг семантичної структури загальноновживаних термінів.

Вступ. Спостереження за використанням лінгвістичної термінології в словацькій та українській навчальній і науковій практиці дозволяє визначити численні факти асиметрії мовознавчих термінів у ракурсі їх змісту і форми. Незбіги у внутрішньосемантичній структурі лінгвістичних термінів словацької та української мов створюють проблеми як для студентів, так і для викладачів, особливо в білінгвальному середовищі або при викладанні словацької/української мови як іноземної. Дотепер немає спеціальних двомовних (словацько-українських та українсько-словацьких) лексикографічних праць з лінгвістичної термінології, які б відображали явище повної або часткової нетотожності лінгвістичних термінів у наведених мовах. Існуючі двомовні українсько-слов'янські словники мовознавчої термінології, опубліковані в Києві та Львові, також не торкаються вказаної проблеми [1; 2; 12–15; 19–21], а багатомовний словник слов'янської лінгвістичної термінології [31; 32] був створений на типологічних засадах, а отже, в ньому не враховуються випадки семантичної невідповідності термінологічних одиниць у слов'янських мовах. Тому наш вибір контрастивного аналізу словацької та української мовознавчої термінології відповідає актуальним завданням лінгвістичної славистики як в теоретичному, так і в практичному смислі.

1. Наукове і лексикографічне опрацювання української та словацької лінгвістичної термінології

Термінологічна лексика є однією з найдинамічніших і найбільших за обсягом складових частин словникового запасу сучасних мов. Нові знання та модерні технології, прогрес у різних сферах науки, техніки і культури супроводжуються появою спеціальних слів на позначення нових об'єктів позамовної реальності. Новітні аспекти мовознавчих досліджень, як і нові явища в мові, викликають значний інтерес до лінгвістичної термінології, цим зумовлена наявність термінологічної комісії при міжнародному комітеті славистів.

Про актуальність дослідження лінгвістичної термінології в українському мовознавстві свідчать численні статті, дисертації і монографії, що з'явилися останніми десятиліттями в галузі лінгвістичної славистики [8], а також праці лексикографічного характеру, зокрема енциклопедії *Українська мова* [22], *Лінгвістична енциклопедія* О.О. Селіванової [18], словники лінгвістичної термінології, видані в різні роки [3; 4; 6; 11; 16; 17]. Усталеність української мовознавчої термінології обґрунтовується також і тим, що на всіх філологічних спеціальностях в університетах України з 60-х років минулого століття обов'язковими є предмети *Вступ до мовознавства* та *Загальне мовознавство*, які забезпечені нині різними підручниками [5; 7; 9; 10; 18 та ін.], наявність яких також стабілізує норми вживання спеціальної лексики в галузі лінгвістичної термінології.

Значно скромнішими є здобутки словацької лексикографії у сфері лінгвістичної термінології, вони обмежуються працями Й. Містрика *Енциклопедія мовознавства* [24] та *Лінгвістичний словник* [25] і не охоплюють новітньої термінології. Варто констатувати, що вже настав час для створення сучасного словника словацької лінгвістичної термінології, оскільки мовознавчі праці останніх десятиліть, присвячені дослідженню різних рівнів мовної системи, дають достатній для цього матеріал.

Вивчення формування української лінгвістичної термінології в XIX – на початку XXI ст. дозволяє зробити класифікацію наукових праць з вказаної теми і виділити кілька груп відповідно до аспекту дослідження лінгвістичних термінів, а саме: 1) в діахронії; 2) у синхронії; 3) у зіставному аспекті; 4) у працях окремих науковців чи громадських діячів; 5) у межах окремих розділів лінгвістики [8, с. 131]. І хоча *зіставний* аспект дослідницьких праць цієї проблематики виділено в окрему групу, в українській мовознавчій літературі відчувається їх брак: зіставний аспект обмежується зіставленням української та англійської тер-

мінології. Проте нестача досліджень саме зіставного характеру компенсується укладанням перекладних словників лінгвістичної термінології. З початку ХХІ ст. в Україні опубліковано українсько-польський, польсько-український, українсько-болгарський, українсько-сербський, українсько-чеський, українсько-німецький, українсько-хорватський, сербсько-український, українсько-іспанський, українсько-російсько-угорський, українсько-китайський та українсько-англійський словники лінгвістичної термінології.

Як бачимо, в цьому переліку лексикографічних джерел досі немає ані українсько-словацького, ані словацько-українського словників лінгвістичних термінів. А тому звернення до словацьких і українських мовознавчих термінів у контрастивному ключі належить до актуальних завдань лінгвістичної славістики. Лінгвістична термінологія вже ставала об'єктом вивчення в загальнослов'янському контексті в середині минулого століття, однак тоді питання розглядалося переважно в типологічній площині, йшлося скоріше про приведення мовознавчих термінів, які використовувалися в різних слов'янських мовах, до спільного знаменника. Результатом такого підходу став *Slovník slovanské lingvistické terminologie* [31; 32].

Дослідження словацької та української лінгвістичної термінології в контрастивному ключі поки що обмежується кількома нашими працями [15; 30], присвяченими аналізу термінів зі сфери синтаксису.

2. Безеквівалентні терміни

Безеквівалентні терміни, які виявляються при конфронтаційному дослідженні словацької та української лінгвістичної лексики, відображають ті мовні реалії, які існують в терміносистемі лише однієї з порівнюваних мов. Передусім це стосується фонетичної і графічної системи обох мов. В українській термінології вживається термін *йотовані голосні*, який використовується для літер, якими в сильній позиції (на початку слів і після голосних) позначаються два звуки: я [j+a], ю [j+u], є [j+e], ї [j+i]. До словацьких термінів, що не мають паралелей в українській мові, слід віднести лексичні одиниці *dlžeň, vokáň*.

Відсутність певних термінів в українському мовознавстві пояснюється різницею в теоретичній інтерпретації подібних мовних явищ: слов. *zamĺčaný podmet, doplnok, polopredikativna konštrukcia, voľna a tesná polopredikativna konštrukcia*, укр. *означено-особове речення, неозначено-особове речення, узагальнено-особове речення*.

3. Інтерлінгвіальна омонімія в лінгвістичній термінології

Явище міжмовної омонімії є характерним для споріднених мов і виникає в результаті неоднакового розвитку семантичної структури лексич-

них одиниць, зокрема розширення, звуження або зміщення значення, в результаті розпаду полісемії, або ж як наслідок різної долі запозичених слів тощо. Ці „фальшиві друзі перекладача“ мають місце і серед лінгвістичних термінів. Розглянемо кілька з них.

3.1. *Syntagma* ≠ *Синтагма*

Повний формальний збіг термінів *синтагма* – *syntagma* та *склад* – *sklad* при їх різному семантичному наповненні вимагає окремого аналізу, оскільки ці термінологічні одиниці використовуються при описі явищ різних рівнів мовної системи: фонетичного і синтаксичного.

Перша частина, з якої традиційно починається вивчення синтаксису, – це *синтаксис словосполучення* (слов. *syntagmatika*). В синтаксисі української мови назва *синтагма* взагалі не використовується – лише *словосполучення* (слов. *syntagma*). Поняття *синтагма* за східнослов'янською науковою традицією сприймається не з позиції мовної системи – як синонім *словосполучення*, але з позиції мовлення, не в синтаксичному, а у фонетичному аспекті: як найбільша звукова (супрасегментальна) одиниця, виділена з обох боків паузами. Іншими словами, в українській лінгвістичній традиції термін *синтагма* (слов. *syntagma*) вживається як синонім до терміна *фраза*, тоді як у словацькій – до терміна *словосполучення* (слов. *sklad*). Отже, в українській лінгвістичній термінології *синтагма* інтерпретується як просодична одиниця, у словацькій – як синтаксична. Цей факт можна пояснити існуванням двох поглядів на наведений термін: автором фонетичного був російський лінгвіст Л.В. Щерба (1880–1944), автором синтаксичного швейцарський мовознавець Фердинанд де Сосюр (1857–1913).

3.2. *Sklad* ≠ *склад*

Омонімічні терміни *склад* – *sklad* також належать до різних рівнів мовної системи. На відміну від словацького синтаксичного контексту, в українській лінгвістиці лексема *склад* уживається виключно у фонетичному значенні, його словацький еквівалент – *slabika*.

3.3. *Flexia* ≠ *флексія*

Однакові за фонетичною будовою терміни *flexia* – *флексія* не рівнозначні з семантичної точки зору, хоча й належать до спільної лінгвістичної сфери. Слов. *flexia* є синонімом до укр. *відмінювання, дієвідмінювання*. За Й. Містриком, „*flexia* (ohybanie): 1. утворення словоформ за відмінками і числами (відмінювання іменників, прикметників, займенників, числівників і дієприкметників); 2. утворення словоформ прикметників на вираження трьох ступенів порівняння (градація); 3. утворення особових і неособових дієслівних форм або утворення дієслова за особами і числами (дієвідмінювання)“ [25, с. 57]. З цієї дефініції випливає,

що термін *flexia* в словацькій лінгвістичній термінології вживається на позначення процесу, тоді як в українській це назва мовного засобу: релятивного афіксу на кінці слова, який виражає синтаксичні зв'язки між словами у словосполученні і реченні [10, 441 с.].

3.4. *Rovnorodý vetný člen* ≠ *однорідні члени речення*

Рівнозвучність термінів *rovnorodý vetný člen* та *однорідні члени речення* супроводжується різницею в тлумаченні, викликаною міжмовною енантосемією. Зміст слов. *rovnorodý vetný člen* дорівнює укр. *неоднорідні члени речення* (досл. слов. *nerovnorodý vetný člen*). Наприклад, у словосполученні *súčasný slovenský spisovný jazyk* виділені слова інтерпретуються в словацькій лінгвістиці як *rovnorodý vetný člen*, а в українській як *неоднорідні члени речення*. Еквівалентом терміна *однорідні члени речення* в словацькій термінології є *viacnásobný vetný člen*. Наведені терміни розрізняються також формою вираження граматичного числа (однина в словацькій і множина в українській). Цей формальний незбіг можна пояснити певною різницею в синтаксичній інтерпретації: в традиційному українському синтаксисі кілька компонентів речення, що виконують тотожну функцію і відповідають на однакове запитання, кваліфікуються як кілька однорідних членів речення, а в словацькому вони трактуються як один складений член речення [26, с. 42-43].

3. Семантичні незбіги загальноживаних термінів

3.1. *Словосполучення – sklad*

Терміни *словосполучення – sklad*, якими позначають мінімальну синтаксичну одиницю, не можна вважати абсолютно еквівалентними через різницю у їх внутрішній семантичній структурі. Дефініція кожної з наведених одиниць збігається лише в першій частині: *поєднання двох або декількох повнозначних слів*, а далі цей термін трактується по-різному. У лінгвістичному словнику Й. Містрика він висвітлюється як «*сполучення двох або більше повнозначних слів на основі будь-якого синтаксичного зв'язку (підрядного, сурядного, предикативного)*» [25, с. 209]. Аналогічно цей термін дефіновано в підручниках зі словацького синтаксису [29, с. 10; 28, с. 6; 26, с. 20]. Словацький відповідник *sklad* і український *словосполучення* асиметричні, адже в українській традиції це поняття обмежене лише конструкціями на основі підрядного зв'язку.

3.2. *Jednočlenná veta* – *односкладне речення*

Інший момент диспропорції спеціальної лінгвістичної лексики стосується термінів *jednočlenná veta* – *односкладне речення*, власне їх інтерпретації в контексті поділу речень на односкладні і дво-

складні. Передусім йдеться про речення з імпліцитним, не вираженим підметом, який легко реконструювати, наприклад: *Mám návrh – Маю пропозицію. Hrajú Hamleta. – Грають Гамлета. Potom zjídeme na kávu. – Потім підемо на каву*. Хоча в цих реченнях підмет матеріально не наявний, формально його можна легко відтворити на основі граматичної морфеми дієслова. В українському мовознавстві конструкції, в яких можна відновити потенційний підмет, кваліфікуються як односкладні речення; у словацькому синтаксисі вони пояснюються як *двоскладні речення з невираженим підметом (dvojčlenné vety s nevyjadreným podmetom)*. У цьому разі йдеться не лише про відмінності в інтерпретації паралельних явищ, але й про різний статус речень з імпліцитним підметом в українському та словацькому мовознавстві. У словацькій мові такі речення є нейтральними, тоді як наявність у них особового займенника у функції підмета додає реченню додаткового смислу, концентруючи увагу саме на суб'єкті. В українській мові така конотація виражається за допомогою фразового наголосу, наприклад:

Словацька мова	Українська мова
Prišiel.	Він прийшов.
On prišiel (nie ona).	Він прийшов (не вона).

3.3. *Súvetie* – *складне речення*

Різниця в обсязі словацького поняття *súvetie* та українського *складне речення* зумовлена різним тлумаченням простого й складного *речення* в наших граматиках. У словацькому синтаксисі кількість предикативних центрів у комплексній синтаксичній структурі узгоджується з кількістю присудків, а в українському синтаксисі це залежить від суми сполучень *підмет + присудок*. Отже, речення *Прийшов, побачив, переміг* (слов. *Prišiel som, videl som, zvíťazil som*) з точки зору українського синтаксису є простим, тому що присудки стосуються одного спільного підмета; проте за словацьким синтаксисом наведена конструкція кваліфікується як складне речення відповідно до кількості предикативів.

3.4. *Viacnásobný prísudok* – *однорідні присудки*

Із цього випливає, що словацьке і українське мовознавство вкладають різний зміст у термін *viacnásobný prísudok* – *однорідні присудки*. У словацькій лінгвістичній термінології *viacnásobný prísudok* обмежується лише дієсловами, які перебувають у синонімічному зв'язку або повторюються, наприклад: *Máriu som miloval, ľúbil a zbožňoval / Я Марію кохав, любив і обоженював*. Як відомо, в українському мовознавстві термін *однорідні присудки* визначається як члени речення, виражені кількома дієсловами, що актуалізують спільний суб'єкт, і це взагалі не залежить від їх семантичних зв'язків, а тому речення

Príiшов, побачив, переміг / Prišiel som, videl som, zvíťazil som інтерпретується в українській лінгвістичній традиції як просте з однорідними присудками.

3.5. *Prípona* – закінчення або суфікс

Контрастивне дослідження лексичних одиниць у словацькій та українській мовах дає підстави визначити асиметричне явище, коли еквівалент в одній із порівнюваних мов є семантично ширший, ніж у другій. У цьому разі в другій мові наявні дві (або більше) одиниці перекладу, кожна з яких має вужче значення.

Цей факт можна спостерігати в тому числі й на матеріалі лінгвістичної термінології, зокрема, на прикладі словацького терміна *prípona*. У словацькій мовознавчій практиці він дефінується як частина слова, що стоїть після основи слова (кореневою морфемою) і змінює його семантику (*pek-ár*) або граматичне значення (*žen-a, -y*). Інакше кажучи, термін *prípona* уживається як у дериватологічному, так і в граматичному смислі. Ю. Фурдик пропонує таке визначення: „**suffix (slovotvorná prípona)** – Typ slovotvorného formantu, ktorý sa pripája za slovotvorný základ; pozostáva z derivačnej morfémy a gramatickej morfémy nedeliteľne s ňou spojenej: *kniha* → *kniž-k(a)*, *gazda* → *gazdo-ov(ať)*, *stól* → *stol-ov(y)*“ [23; с. 158]. З цього випливає, що термін *prípona* можна використовувати в обох значеннях: як *prípona slovotvorná (derivatologická)* і як *prípona gramatická*. Тому в мовознавчих текстах може вживатися з атрибутом *pádová (відмінкова)*, *ohýbacia (відмінювана)*, *relačná (реляційна)*, *gramatická (граматична)* чи *slovotvorná (словотвірна)*, пор.:

„*Pri skloňovaní substantív sa menia najmä pádové prípony*“ [27, с. 28];

„*Pri skloňovaní podstatného mena podľa jednotlivých vzorov sa mení ohýbacia (relačná) prípona*“ [27, с. 28];

„*V súčasnej slovenčine nie je produktívne tvorenie slov ani slovotvornou príponou -isko*“ [27, с. 30].

У навчальній і науковій практиці термінологічна одиниця *prípona* в граматичному значенні звичайно вживається без означення, про що свідчить контекст, напр.:

„*Lokál s príponou -u je vymedzený fonologicky*“ [27, с. 39];

„*Vývin v súčasnej spisovnej slovenčine zreteľne ukazuje na čoraz väčšie používanie prípony -i, ktorá má progresívny charakter*“ [27, с. 36];

„*Slovo pán má príponu -u vtedy, keď je prívlastkom: pánu učiteľovi*“ [27, с. 33];

„*Substantíva otec, syn, duch, Boh, Kristus majú v náboženskom štýle príponu -u*“ [27, с. 33] тощо.

В українському мовознавстві різниця між дериваційною і реляційною морфемами виражена термінологічно: термін *суфікс* уживається лише в словотвірному контексті, тоді як *закінчення* =

флексія в граматичному. Ця семантична відмінність в українській лінгвістиці є принципова, важлива.

3.6. *Postfix* – постфікс

Незначна різниця у поясненні терміну *postfix* пов'язана з деякими системними особливостями в самих мовах. Як в українській, так і в словацькій лінгвістиці поняття *postfixu* (від лат. *postfixus* – приєднаний після) визначається як частина слова, що стоїть після граматичної морфеми і виконує функцію словотворення. Але відмінність у розумінні цього терміну проявляється в прикладах, якими наводяться в українських і словацьких джерелах.

М. Соколова кваліфікує його як дериваційну морфему [33, с. 184], Ю. Фурдик пояснює *postfix* як особливий тип суфікса [23, с. 43]; у словацьких працях цей термін демонструють на прикладі неозначених займенників: *kto-si, aký-si, kto-že, kto-koľvek* [23, с. 35 та с. 45]. В українському мовознавстві вказане поняття презентується передусім зворотним компонентом *-ся / -сь*, який, на відміну від словацької самостійної дериваційної морфеми *sa / si*, є невід'ємною частиною українського зворотного дієслова (*брати – братися, беремо – беремося, одягати – одягатися*).

3.7. *Apostrof* – апостроф

Апостроф у словацькій лінгвістичній термінології вживається рідко і визначається як діакритичний знак, що ставиться в тексті на місці пропущеної літери або цифри. В українському мовознавстві термін *апостроф* – це нелітерний графічний знак, за допомогою якого відокремлюються йотовані голосні літери від попередніх губних приголосних та [p].

3.8. *Mäkčeň* – м'який знак

На перший погляд здається, що терміни *mäkčeň* та *м'який знак* перебувають у повній еквівалентності з урахуванням функції цих графем. Однак їх не можна кваліфікувати як абсолютно еквівалентні: словацький термін *mäkčeň* – це діакритичний знак, що уживається з приголосними [d'] [t'] [ň] [l'] для вираження фонологічної ознаки палаталізованості цих звуків; український термін *м'який знак* – це літера (ь), використання якої при аналогічній функціональній навантаженості регулюється цілим рядом орфографічних правил, яких немає в словацькому правописі.

Висновок. Конфронтаційне дослідження словацької та української лінгвістичної термінології дозволяє зафіксувати прояви повного або часткового незбігу деяких термінів, які активно використовуються в традиційній навчальній та науковій практиці.

Передусім це стосується наявності безеквівалентних термінів, що відображають певні мовні

реалії, які існують в терміносистемі лише однієї з порівнюваних мов. Переважно це стосується фонетичної і графічної системи словацької та української мов: слов. *dlžej, vokáň*, укр. *йотовані голосні*. Крім того, відсутність деяких термінів пояснюється різницею в теоретичній інтерпретації аналогічних мовних явищ: слов. *zamlčaný podmet, doplnok, polopredikatívna konštrukcia, voľna a tesná polopredikatívna konštrukcia*, укр. *означено-особове речення, неозначено-особове речення, узагальнено-особове речення*.

Зіставний аспект дозволяє визначити термінологічні одиниці, які при повному формальному збігу позначають різні мовознавчі поняття, – інтерлінгвіальні омоніми, що виразно проявляються в таких парах термінів: *syntagma – синтагма, sklad – склад, rovnorodý vetný člen – однорідні чле-*

ни речення, flexia – флексія. По-різному в словацькому та українському мовознавстві інтерпретуються поняття *словосполучення – sklad, jednočlenná veta – односкладне речення, súvetie – складне речення, viacnásobný prísudok – однорідні присудки, prípona – закінчення або суфікс, postfix – постфікс, apostrof – апостроф, mákčeň – м'який знак*. Ці терміни характеризуються несиметричною структурою внутрішньої семантики, що відображено в різній інтерпретації відповідних мовних явищ у словацькій та українській лінгвістиці.

Визначені відмінності та незбіги важливо враховувати при викладанні словацької та української мов у білінгвальному середовищі, при перекладі мовознавчих текстів та при створенні перекладних словацько-українських та українсько-словацьких словників лінгвістичної термінології.

Література

1. Адягаші К., Паламарчук О. та ін. Українсько-російсько-угорський словник лінгвістичної термінології. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2011.
2. Антоненко О., Лобур Н., Паламарчук О. та ін. Українсько-чеський словник лінгвістичної термінології. – Львів: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2009.
3. Вакарюк Л.О., Панцьо С.Є. Український словотвір у термінах. – Тернопіль: Джура, 2007.
4. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. – Київ: Вища школа, 1985.
5. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство. Навч. посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006.
6. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Р. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – Київ: Либідь, 2001.
7. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2006.
8. Козелко І. Р. Лінгвістична термінологія як об'єкт наукових досліджень у дисертаціях кінця ХХ – початку ХХІ сторіччя. // Вісник Національного університету „Львівська політехніка“. Серія: Проблеми української термінології: збірник наукових праць. № 842. – Львів, 2016. – С. 131–134.
9. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ: Видавничий центр «Академія», 2001.
10. Кочерган М.П. Загальне мовознавство. Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. – К.: Видавничий центр «Академія», 2003.
11. Литовченко В. М. Словник-мінімум лінгвістичних термінів. – Вінниця: Вінницький державний національний університет, 2000.
12. Паламарчук О. Л., Стрельчук Г. П. та ін. Українсько-польський словник лінгвістичної термінології. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004.
13. Паламарчук О. Л., Стрельчук Г. П. та ін. Українсько-сербський словник лінгвістичної термінології. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2006.
14. Паламарчук О. Л., Стрельчук Г. П. та ін. Українсько-хорватський словник лінгвістичної термінології. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008.
15. Пахомова С.М. До проблеми українсько-словацької міжмовної асиметрії на синтаксичному рівні / С.М. Пахомова // Studia Slovacistica. Випуск 12: Слов'янські взаємини: зб. наук. ст. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. – С. 71–76.
16. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: Термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К., 2006.
17. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К., 2011.
18. Семчинський С.В. Загальне мовознавство. Видання друге, перероблене і доповнене. – К.: АТ «Око», 1996
19. Стрельчук Г. П. та ін. Польсько-український словник лінгвістичної термінології. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2004.
20. Стрельчук Г. П. та ін. Сербсько-український словник лінгвістичної термінології. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2009.
21. Стрельчук Г. П. та ін. Українсько-болгарський словник лінгвістичних термінів. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005.
22. Українська мова: Енциклопедія / Під ред. В. М. Русанівського, О. О. Тараненка. – Київ: Укр. Енциклопедія, 2000.
23. Furdík, J. Slovenská slovo tvorba (teória, opis, cvičenia). / Ed. M. Ološtiak. – Prešov: Náuka, 2004.

24. Mistrík, J. Encyklopédia jazykovedy. – Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1993.
25. Mistrík, J. Lingvistický slovník. – Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, 2002.
26. Moško, G. Príručka vetného rozboru. – Prešov, Nauka, 2006.
27. Navrátil, L. Nominálne slovné druhy. – Nitra, Enigma, 2005.
28. Nižníková, J. Praktická príručka slovenskej syntaxe. – Prešov, 1994.
29. Oravec, J. – Bajziková E. Súčasný slovenský spisovný jazyk: syntax. – Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1986.
30. Pachomovová, S. Ukrajinsko-slovenská interferencia na syntaktickej úrovni. In: Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II. – Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2016. – S. 246–256.
31. Slovník slovanské lingvistické terminologie 1. / Ed. Jedlička, A. – Praha: Academia, 1977.
32. Slovník slovanské lingvistické terminologie 2. / Ed. Jedlička, A. – Praha: Academia, 1979.
33. Sokolová, M. Morfematika vo vyučovaní slovenského jazyka na vysokých školách. In: Morfematický výskum slovenčiny (možnosti jeho štatistického, elektronického a didaktického spracovania). Venované pamiatke Jána Horeckého. / Ed. Miloslava Sokolová, Martina Ivanová, Martin Ološtiak. – Pešov: Grafotlač, 2006. – S. 177-234.

Світлана ПАХОМОВА
МЕЖЪЯЗЫКОВАЯ АССИМЕТРИЯ СЛОВАЦКИХ И УКРАИНСКИХ
ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ

Аннотация. В статье представлено сопоставительное синхроническое исследование словацких и украинских лингвистических терминов, активно используемых в научной и учебной практике. Контрастивный аспект позволяет зафиксировать и описать случаи ассиметричного характера определенной части лингвистической терминосистемы сравниваемых языков. Произведен анализ безэквивалентности и её причин; на конкретных примерах охарактеризовано явление межъязыковой омонимии и семантических несовпадений общеупотребительных терминов.

Ключевые слова: контрастивный метод, словацкая и украинская лингвистическая терминология, безэквивалентные термины, межъязыковая омонимия, несовпадение семантической структуры общеупотребительных терминов.

Svytlana PAKHOMOVA
INTERLANGUAGE ASYMMETRY
OF SLOVAK AND UKRAINIAN LINGUISTIC TERMS

Resume. The article presents a comparative synchronic study of Slovak and Ukrainian linguistic terms that are actively used in scientific and educational practice. The contrast aspect allows recording and describing cases of the asymmetric character of a certain part of the linguistic term system of the languages being compared. The analysis of non-equivalence and its causes has been performed, the phenomenon of interlingual homonymy and semantic mismatch of commonly used terms is characterized with specific examples.

Key words: contrastive method, Slovak and Ukrainian linguistic terminology, nonequivalent terms, interlanguage homonymy, mismatch of the semantic structure of commonly used terms.

Стаття надійшла до редакції 16 листопада 2018 р.

© Пахомова С.М., 2018

Пахомова Світлана Миколаївна – доктор філологічних наук, професор кафедри словацької філології філологічного університету Ужгородського національного університету.